

II
13008

**În chestia
Alcoolului denaturat**

DE

DR. NICOLAE I. ANGELESCU

BUCURESCI

—
TIPOGRAFIA «SPERANȚA», STRADA ENEL, 4.

1904.

IN CHESTIA ALCOOLULUI DENATURAT

— Răspuns unor defăimători —

BIBLIOTECĂ
ACADEMICĂ
BONAPARTE

Pe domnul Alexandru Volanski îl credeam mort — la figurat. Il împinsese păcatul la o polemică cu mine, și după două riposte, a amuțit. Dar a fost, se vede, o simplă sin-copă, căci azi domnul Volanski dă din nou semne de viață. Și cum a deschis ochii, din nou a tăbărit asupra mea.

E recalcitrant domnul Volanski; îi place lupta. De cât d-sa, de și ridicol ca Don Quixotte, nu luptă cavalereste, ca acesta; ci atacurile d-sale se deosebesc prin perfidie și venin.

Cu toată lumea s'a răboit domnul Volanski. N'a rămas unul pe care să nu-l fi improșcat cu veninul d-sale. E un microb pernicios, pe care orî-ce om are grabnica datorie să-l distrugă.

Asemenea operă de salubritate întreprind eu acum. Ea are o aparență personală; de fapt însă caracterul îi este obștesc. Și fiind-că a dat pacostea peste noi farmaciștii să avem pe d. Volanski în rindurile noastre, pot zice că e în interesul profesiunei noastre de a întreprinde această operă.

La drept vorbind, acesta e și adevăratul imbold care mă face să scriu paginile de față, căci d. Volanski pătează prin apu-căturile și prin mentalitatea d-sale corporația farmaceutică.

Care e motivul direct al polemicei de față cu d. Volanski?

După luni întregi de neapariție a așa zisului «Buletin Farmaceutic», în care interval colegii noștri au rostit de multe ori o «veșnică pomenire» pe un ton de ușurare, ca atunci cînd scapi de o belea sau o rușine, buclucașul nostru coleg a găsit de cuviință să mai scoată un număr, unul singur, dar vrednic de seria numerelor ce au ilustrat pînă acum pomenitul Buletin. În ce scop și cu ce prilej a scos d. Volanski acest număr? Cu scopul de a lovi în mine, și cu prilejul ultimei adunări generale a Societății Farmaciștilor, care a avut loc la Iași în cursul lunii curente. D. Volanski știa că comitetul acestei societăți, în fruntea căruia am

onoarea să figurez, avea să prezinte adunării un raport bogat în fapte și succese pentru corporația noastră; și cum d. Volanski are o singură calitate stăpânitoare: invidia, o invidie care-l face să pismuiască tot ce e bun, fiind-că d-sa nu e capabil de cât de rău; și cum d. Volanski mai făcea o comparație, dezaastroasă pentru d-sa, între activitatea d-sale de pe vremea când, din nenorocire pentru ea, se afla în sânul Societății noastre, și activitatea membrilor săi de acum, d. Volanski, ne mai putând de furie, și-a vărsat necazul sub forma unui exemplar din «Buletinul Farmaceutic». Veți crede poate că acest număr din Buletinul care se intitulează «Farmaceutic» conține ceva care să intereseze corporația sa arta noastră? Nicî un rând măcar.

Buletinul nu este de cât o violentă diatribă la adresa mea, și nu pe tema activității mele ca președinte al Societății Farmaciștilor, sau a activității mele ca profesionist, ci pe tema... alcoolului denaturat!

De când avui onoarea de a propune onor. Camere de Comerț și Industrie din București ca să intervieve pe lingă onor. guvern în sensul unei degrevări a alcoolului destinat industriei, alcoolul denaturat a ajuns marota d-lui Volanski, care-i turbură nopțile. S'ar putea zice că alcoolul denaturat a... denaturat cu totul simțurile d-lui Volanski.

În definitiv, ce vrea, ce urmărește, ce-l roade pe d. Volanski în chestia alcoolului denaturat? Nu știu. Cine poate pătrunde tainele sufletului omenesc, și cine mai ales poate alege vre-o logică în mintea încălțită a d-lui Volanski? Atîta știu că detractorul meu nu mai are răgaz de când am ridicat chestiunea alcoolului denaturat.

Care e însă platforma agitației d-sale?

Ah! aci trebuie să fac să intervină un alt personaj.

D. Volanski n'a plecat singur la drum. Poate că n'a avut destul curaj. Sau poate că și-a zis ce-și zice locuitorul codrului: „Singur nu pot face mare lucru, să mă întovărășesc cu alții». Și d. Volanski s'a întovărășit cu d. V. Manolescu.

Cine e d-nul? Un ilustru necunoscut. Necunoscut, de și poartă un nume reputat: numele unchiului d-sale, d. doctor Manolescu, profesor universitar și director general al serviciului sanitar. Și la umbra acestui nume, pe care îl pângărește, ținându-se de pulpana unchiului, nepotul—farmacist

Manolescu a plecat pe drum de seară pentru a-mi căta ceartă cu lumânarea. Cearta e asta: D. Manolescu-nepotul se leagă de faptul că în memoriul pe care l'am adresat Camerei de Comerț din București, asupra alcoolului denaturat, făcând o dare de seamă asupra unei expoziții de alcool industrial organizată la Berlin, n'am menționat că datele în privința acestei expoziții erau ale d-lui Sidersky, trimis al guvernului francez, care a făcut un referat asupra ei. Și plecând de la acest fapt, pe tema aceasta mă acuză de nimic mai puțin de cât de un.... plagiat.

Pentru d. Manolescu nepotul nu pot avea nici o considerațiune; din respect însă pentru cititorii săi, țin să dau lămurirea cuvenită.

Însuși d. Manolescu recunoaște în pamfletul d-sale că am avut numai trei săptămâni pentru a-mi face raportul în chestiune.

În adevăr lucrurile se petrecuseră ast-fel: Ales membru al Camerei de Comerț din București, am sesizat prima ocaziune pentru a aduce în desbaterea acestui înalt corp importanta chestiune a întrebuintărei alcoolului ca factor industrial. Am făcut aceasta isbit de faptul că o țară atât de agricolă ca a noastră, unde alcoolul poate fi fabricat în cele mai avantajoase condițiuni, nu cunoștea încă, într-o largă măsură, întrebuintarea industrială a alcoolului.

Sesizați de chestiune, onor. mei colegi de la Camera de Comerț s'au arătat atît de entusiasmați de propunere, că mi-au dat mandat de a le prezenta cât mai curînd un memoriu explicativ. Cazul prezenta în adevăr oare-care urgență, căci Corpurile legiuitoare se deschiseseră și era vorba ca onor. Camera de comerț să intervină la timp pe lingă guvern, pentru ca chiar în acea sesiune să se prezinte un proiect de lege de degrevare a alcoolului destinat scopurilor industriale.

Mărturisesc că acela care a fost mai întâi surprins de însărcinarea de a dresa un memoriu asupra întrebuintărei alcoolului ca factor industrial, am fost eu însu-mi. Eu îmi făcusem propunerea, crezînd chestiunea destul de limpede, ca numai sugerarea ei să fie suficientă. Onor. Camera de Comerț și Industrie a crezut însă că mai nimerit ar fi dacă chestiunea ar fi elucidată printr'un memoriu special, care

avea și menirea de a populariza alcoolul denaturat. Am primit dar însărcinarea cu care Camera de comerț a binevoit a mă însărcina.

Am făcut, în mod digresiv, acest mic istoric al memoriului incriminat, pentru a învedera că nu eș am alergat după onoarea de a-l dresa, că el a fost străin de intenția mea inițială. Și acum, după ce am învederat aceasta, am tot dreptul de a spune că trebuiește o extraordinară doză de rea credință, pigmentată cu invidie, pentru a-mi se face o învinuire de orgoliu, cum fac d-nii Volanski et Manolescu (nepotul), din faptul că am dresat acest memoriu.

Dar să vii la însuși memoriul.

După cum am arătat, și după cum recunosc și detractorii mei, acest memoriu a fost dresat, scris și tipărit, într'un interval de abia 3 săptămâni.

Ce trebuia să fac în primul rînd?

Să arăt avantajele de tot felul ce ar rezulta pentru țara noastră din întrebuintarea industrială a alcoolului.

Am făcut aceasta în mai multe capitole, relevînd foloasele ce le va trage în primul rînd agricultura noastră de pe urma întrebuintării alcoolului ca factor industrial. Am relevat avîntul pe care-l va lua la noi creșterea vitelor, grație borhotului ce rămîne de la fabricarea alcoolului. Am menționat faptul că o bună parte din cerealele noastre, cele de proastă calitate, cari nu pot fi nici întrebuintate în țară, nici exportate, vor găsi o rentabilă întrebuintare prin prefacerea lor în alcool denaturat. Am atras atențiunea asupra faptului principal că porumbul stricat, putînd și el servi la fabricațiunea alcoolului, va putea fi scos din consumațiune, ceea ce va aduce o sensibilă scădere, dacă nu o complectă disparițiune, a teribilului flagel al pelagrei. Am enumerat toate industriile chimice și de altă natură care si vor putea desvîlta în țară pe urma degrevării alcoolului factor-industrial; am menționat avîntul pe care-l va lua în special industria obiectelor casnice și alte mici industrii, punîndu-se în vînzare alcoolul denaturat. Într'un cuvînt, am căutat să invoc toate argumentele cari pledează pentru întrebuintarea industrială a alcoolului, întrebuintare care va avea de rezultat creșterea bogăției naționale. Toate acestea le-am dovedit cu date și fapte scoase din observațiunea atentă a sta-

diului economic în care se află țara noastră. Ele formează cea mai mare parte a lucrării mele.

Intregul acest material nu e criticat de tovărășia Volanski-Manolescu; nici nu e relevat măcar!

Dar lucrarea mea ar fi fost incomplectă, dacă mă mărgineam numai la enunțarea tuturor acestor argumente, cari formează oare cum partea teoretică a chestiunei. Trebuia să relev și partea practică, citind faptele din domeniul utilizării alcoolului ca factor industrial.

Cum însă în țara noastră aplicarea practică a alcoolului denaturat era ceva necunoscut, (tocmai de aceea avea rost propunerea mea), era firesc, îmi era chiar impus să fac o excursiune în țările unde alcoolul denaturat a găsit o largă întrebuintare. Și pentru a nu cita prea multe fapte — mai dat fiind timpul scurt în care aveam a face raportul — m'am oprit asupra expoziției alcoolului denaturat care a avut loc în iarna anului 1902 la Berlin, și care e cea mai frumoasă și mai concludentă sinteză a întrebuintării industriale a alcoolului.

Această expoziție n'am văzut-o, și nicăeri, cu nici un cuvînt, nu afirm contrariul în lucrarea mea. Era dar firesc să mă servesc de o descriere a unuia care a văzut-o, și din toate descrierile ce le-am cetit, cea a d-lui Sidersky pîrîndu-mi-se cea mai bună, de datele acestuia m'am servit.

Declar însă că n'am avut la dispoziția mea anelele Ministerului francez de agricultură în care se află publicat raportul lui Sidersky. Acest raport nu-l cunosc în extenso, ci l'am găsit reproduc în mod fragmentar într'o revistă specială. Nici traducția părților reproduse nu e făcută de mine, de oare-ce, împovărat cu adunarea materialului, am încredințat altuia această traducere. Dacă numele lui Sidersky lipsește, aceasta se datorește faptului că în graba în care am coordonat diversele elemente ale memoriului n'am observat că în partea încredințată spre traducere, nu era menționat numele lui Sidersky.

E un lapsus fatal, care se întîlnește însă și în alte uvraje scrise în toată tihna cabinetului de lucru. Întru cît știrbește această omisiune valoarea lucrării? Și întru cît puținele erori strecurate într'un capitol neînsemnat pot servi de pretext pentru o detractare?

Pentru a da însă o dovadă peremptorie a probității mele publicistice, voi menționa că :

a) Pentru 19 rinduri de cifre — date statistice relative la consumul alcoolului în țară — am citat pe d. Taban.

b) Pentru 4 rinduri — cuprinzind date statistice referitoare la consumul alcoolului din anii 1899 — 902, am menționat că sunt extrase în datele Ministerului de finanțe.

c) Pentru a învedera consumul de alcool de cap de locuitor, am citat opera confratelui nostru Dr. Urbeanu;

d) Pentru un singur rind relativ la consumația berei de cap de locuitor, am citat din nou pe d. Taban.

e) Pentru un singur rind, relativ la consumația rachiului de drojdie și tescovină, am citat pe d. Druțu.

f) Vorbind de analiza borhotului, am citat pe Maercker și Schulze.

Intreb acum dacă acestea toate nu sunt dovezi irecuabile de scrupulositate ?

Intreb aceasta pe cititorii obiectivi, căci, după cum am spus, consider mai pre jos de demnitatea mea de a mă adresa direct detractorilor mei.

Dar să continuî.

Detractorii mei trec cu o ușurință prefăcută și forțată peste capitolele în care e vorba de denaturante, sub cuvînt că ele „se află expuse în deosebite tratate ale țărilor respective“. Intreb însă : nu e un merit real de a fi adunat acest important material științific ? Înțeleg pizina detractorilor mei ; e invidia trintorului pentru albina care adună mierea de pe toată întinderea cimpului. La noi în țară munca nu numai că nu e recunoscută, dar e clevetită și defăimată.

Mă voi coborî însă un moment — prin excepție — să discut cu detractorii mei asupra unor părți pur științifice.

D-lor, cu o patentă rea credință, se leagă de o eroare de tipar din lucrarea mea (« triatomul Azot » în loc de « triatomicul Azot ») și denaturează înșiși termenii, interpretând expresia « triatomul Azot », în « triatomul **de** Azot », pentru a mă putea întreba cu emfază ce înseamnă « triatomul **de** Azot » ? Pun și eu această întrebare, dar cu indicația lămuritoare că această expresie nu figurează în lucrarea mea și că tovarășia Volanski-Manolescu a intercalat-o pentru trebuința cauzei.

D-lor mai întrebă ce înseamnă « molecula protoplasmatică a amidonului » ? Cu regret, nu pot face pe profesorul, când toată activitatea d-lor arată că zadarnic au frecventat băncile școalei, auzind toate teoriile asupra protoplasmei, de la Marcello Malpighi și până în prezent, nereținînd însă nici una.

D. Volanski e cunoscut ca pamfletar bătaios, care s'a luat la arțag cu toată lumea ; până azi însă nu și-a luat osteneala, printr'un singur articol măcar, de a-și stabili o reputație, cit de mică, de om de știință.

Mă miră dar cum vrea d-sa să se improvizeze de odată ca atare. Se simte poate forte de concursul tovarășului d-sale Manolescu ? Voi menționa mai încolo în ce constă știința acestui domn.

O altă sfidare pe care mi-o adresează detractorii, e cu privire la acetatul de calciu, pentru cuvîntul că i-am dat denumirea de acetat de var. Orî-ce om de bună credință imi va acorda creditul că știu deosebirea între calciu-metal și hidratul de calciu, chestiune pe care o cunoaște orî-ce elev din clasa V-a de liceu.

Dacă am întrebuințat expresia „acetat de var“, e că mi-am dat seama că această expresie e mai adecvată chestiunii. Iar dacă am mai întrebuințat expresia „de var impregnat cu acid acetic“, n'am înțeles prin aceasta un termen științific consacrat, ci am voit să denunț un mod de fraudă practicat de către unii fabricanți de acid acetic, și cine va ceti pasagiul respectiv din lucrarea mea, își va da seama de temeiul acestei afirmațiuni.

O ultimă dovadă despre reaua credință a improvizaților critici științifici, o oferă întrebarea provocatoare : intru cât acidul acetic este mai periculos de cât fosforul și acidul fenic ? Din punctul de vedere al toxicității, toate sunt deopotrivă de periculoase. Dacă am susținut însă că acidul acetic e mai periculos, am afirmat aceasta în mod figurat, adică în sensul că frecvența acidului acetic în uzajul comun, înlesnirea relativă cu care și-l poate procura orî-cine, îl face un agent toxic mai periculos, din punctul de vedere social, iar nu toxicologic.

Am răspuns pe scurt la diversele obiecțiuni rău-voitoare ale adversarilor mei. Revin acum la acuzațiunea de plagiat pe care mi-o aduc cu atîta desinvoltură. Intreb pe orî-ce

om de bună-credință, care nu-i orbit de patimă, care are un creier luminat și judecă limpede, dacă plagiat poate fi o simplă descriere a diverselor lămpi sau diverselor ustenzile alimentate cu alcool denaturat? Plagiat poate să însemne o trecere în revistă a diverselor fabrici care au trimis aparate la expoziția din Berlin?

E clar că detractorii mei n'au măcar noțiunea exactă a cuvintului «plagiat».

Plagiat are loc atunci când un pseudo-scriitor își însușește cercetările și observațiile altuia, deduse în mod teoretic.

Când un autor va face comentarii sau observații asupra istoriei Romanilor, de pildă, servindu-se de comentariile și observațiile identice ale lui Mommsen, marele cercetător ale epocii romane, el este plagiator, chiar dacă se va exprima în alți termeni, și nu cu cuvintele lui Mommsen.

Când vre-un scriitor va face oare-cari teorii asupra educației individuale și sociale, servindu-se de teoriile lui Herbert Spencer, fără a-l cita, el va fi plagiator, chiar dacă va modifica termenii întrebuițați de marele scriitor englez.

Dar ca cine-va să descrie o lampă «Ascher», sau lampa «Müntz», ori lampa «Heinrichdorf», repetând cele ce a scris un altul despre dânsule, e plagiat numai pentru niște minți pervertite, de rea credință. O lampă e un *obiect*, care cere un elementar spirit de observație; pentru a o descrie, nu e nevoie nici de o cultură deosebită și nici de un deosebit talent descriptiv. Și a cita particularitățile unui *obiect*, după observațiile altuia, e tot atât de puțin plagiat, după cum n'ar fi plagiat dacă cine-va ar spune că turnul Eiffel are 300 metri înălțime, de și aceasta s'a scris și spus de către alții.

Sau vor susține detractorii că trebuie vorbit numai de ce ai văzut?

În acest caz nimeni n'ar trebui să vorbească de o girafă, dacă n'a văzut-o, nimeni n'ar trebui să vorbească de popoarele dispărute de pe arena istoriei, sub cuvint că n'a fost contemporanul lor. Aceasta după logica detractorilor mei, logică pervertită ca și spiritul care o dictează și din care isvorăște.

Dar dualitatea Volanski-Manolescu nu are numai o logică pervertită, ci și o rea credință desăvârșită:

Intr-o chestiune complexă ca cea a alcoolului industrial, era indicat ca să vorbesc pe larg de diversele denaturante,

după cum indicat mai era să vorbesc de legiferarea alcoolului denaturat în diferitele țări. D. Manolescu-nepotul îmi face o crimă și din aceasta, cu o condamnabilă rea credință. După ce la pag. 26, indicată de însuși d. Manolescu, afirm că „am înaintea mea o lucrare premiată a d-lui chimist Arachequesne, care ajunge la concluzia că nu există un denaturant ideal” și după ce imediat la pag. 27 adaug:

«Și iată care au fost motivele care au influențat pe d-nul Arachequesne:

„În starea actuală, zice d-sa, Regia (franceză) ne spune următoarele: Iată denaturantul pe care vi'l impun în cutare doză, iată compoziția lui, procedeul de analiză, iată procedeul de pe urma căruia mi'l veți precipita (descompune) și, în sfârșit, procedeul spre a-l pune pe balanța de precisiune.

Operând mereu așa, fără a schimba formula, dificultate ce ar întâmpina un chimist voind să comită fraudă, ar consta numai în aceea că în loc să facă reacțiuni cu 10 cm.³, ar trebui să le aplice de-adreptul la hectolitri; prin aceeași reacțiune sau prin altele analoage, să se debaraseze de denaturant, obținând astfel alcoolul pur.

Ei bine, dacă e în adevăr posibil de a debarasa alcoolul de un denaturant pe care'l cunoaștem, nu este tot așa când denaturantul nu e cunoscut, — de oare-ce chimistul, cel mai abil, *știe* când *începe* analiza, însă *nu știe* când are să se isprăvească, — mai ales când e vorba de niște materii organice așa de diverse și bizare în același timp, din cari se compun denaturantele.

Un exemplu tipic îl avem cu analiza aerului atmosferic.

De la nemuritorul *Lavoisier* știm cu toții, — iar experiențele s'au repetat de nenumărate ori, pe calea eudometrică, la toate cursurile de chimie ale lumii întregi, spre a o redemonstra — că aerul se compune numai din azot și oxigen.

Or, afară de milioanele de ochi, trebuia să treacă mai bine de 100 ani, pînă ce să se găsească o pereche de ochi mai subțili de cît ai altora, ochii lui *Ramsay*, pentru a descoperi un al treilea element în compoziția aerului: *Argonul*»

D. Manolescu, cu complicitatea d-lui Volanski, susține însă că „las a se vedea” că am consultat comunicațiunea d-lui Arachequesne!... Acesta e tonul de bună credință a d-lui Manolascu (nepotul) în pamfletul d-sale contra mea. În asemenea condițiuni se înțelege că 'mă este cu neputință să duc vre-o polemică cu d-sa.

După cum am spus, paginile de față au fost scrise pentru luminarea celor care au avut nenorocul să citească pamfletul d-lui Manolescu.

D. Manolescu este, mi se pare, acel candidat care la concursul pentru obținerea unei farmacii, a susținut că secara cornută este datorită unui *microb*. Tot d-sa, la proba scrisă, a vorbit de toate, numai de subiectul probei — fenolul sau acidul fenic — nu. Așa făcea și un coleg al meu din clasele primare, care profitind de neatenția profesorului, *subtiliza* chestiunea pusă de acesta, vorbind numai de unicul subiect ce-l învățase de acasă. Dar acest coleg a ajuns cu timpul — să fie oare o simplă împrejurare sau un rezultat firesc? — a ajuns un client al penitenciarelor, al aceloraș penitenciare pentru a căror furnitură d. Manolescu intervertește ordinea de rotațiune, ca furnitura să-i revie d-sale.

Acestea fiind mijloacele de luptă ale d-lui Manolescu, care n'a obținut o farmacie în București de cit grație unei considerațiuni de înaltă rubedenie, să ne mai mire mijloacele de polemică ale aceluiaș d. Manolescu?

Autorul pamfletului de care m'am ocupat a avut într'un moment dat însuși d-sa rușine de faptul ce a comis.

Căci acest pamflet n'a apărut numai în cursul lunii Mai, în ajunul adunării generale a Societății farmaciștilor. El apăruse odată, ca broșură separată, toamna trecută. Dar conștiința unei fapte rele l'a făcut pe d. Manolescu să-l ție ascuns, după ce constatase indignarea ce produsese cele cite-va exemplare distribuite în mod clandestin. A venit însă ura nepotolită și spiritul turbulent al d-lui Volanski, pentru a'l scoate din nou la lumină, de astă dată sub egida „Buletinului Farmaceutic“.

Scopul era vădit: distribuit membrilor adunării Societății farmaciștilor, acest număr din Buletin avea menirea de a mă ponegri în ochii colegilor mei.

Realegerea mea în unanimitate ca președinte al Societății farmaciștilor, a fost răspunsul pe care colegii din țară l'au dat dualității Volanski-Manolescu. Și trebuia să asiste vre-unul din d-lor la adunarea din Iași, pentru a-și da seama de indignarea produsă de opera lor odioasă, indignare echivalentă cu o condamnare.

Mie imi ajunge și acest răspuns și această condamnare.

Dacă d-nii Volanski și Manolescu nu le înțeleg rostul, de vină e epiderma d-lor.